

Aneta Suchoń¹
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Grupy producentów rolnych jako instrument rozwoju agrologistyki

Wstęp

Od kilku lat w Polsce zauważyć należy coraz większe zainteresowanie rolników tworzeniem grup producentów rolnych, które niewątpliwie stanowią istotny instrument rozwoju agrologistyki. To właśnie te podmioty są zakładane w celu dostosowania produkcji rolnej do warunków rynkowych, poprawy efektywności gospodarowania, planowania produkcji ze szczególnym uwzględnieniem jej ilości i jakości, koncentracji podaży oraz organizowania magazynowania, transportu, sprzedaży produktów rolnych, przy zachowaniu bezpieczeństwa żywnościowego a także ochrony środowiska naturalnego [1].

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy przepisy prawne dotyczące zakładania i funkcjonowania grup stanowią efektywny instrument zachęcający do zrzeszania się i współpracy producentów rolnych. Z uwagi na ograniczone ramy artykułu rozważania będą ograniczone tylko do grup producentów rolnych utworzonych na podstawie ustawy z 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw². Warto wyjaśnić, że prócz grup działających zgodnie ze wspomnianym aktem prawnym odnotować należy także funkcjonowanie grup producentów owoców i warzyw działających na podstawie odrębnych przepisów prawnych. Chodzi przede wszystkim o ustawę z 19 grudnia 2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw, rynku chmielu, rynku tytoniu oraz rynku suszu paszowego³ oraz rozporządzenia wykonawcze⁴. Grupy te, wpisując się w zasady funkcjonowania rynku owoców i warzyw, odgrywają duże znaczenie w rolnictwie [2]. Będą one przedmiotem odrębnego artykułu.

Założenie grupy producentów rolnych

Zgodnie z ustawą z dnia 15 września 2000 r. osoby fizyczne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby prawne prowadzące gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub prowadzące działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej mogą organizować się w grupy producentów rolnych. Ustawodawca, starając się zachęcić producentów

¹ Dr Aneta Suchoń, Katedra Zarządzania i Prawa, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, ul. Wojska Polskiego 28, 60-637 Poznań, e-mail asuchon@up.poznan.pl

² Dz. U. Nr 88, poz. 983 ze zm.

³ Tekst jedn. Dz. U. z 2011, Nr 145, poz. 868 ze zm.

⁴ Np. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie warunków wstępnego uznawania grup producentów owoców i warzyw, uznawania organizacji producentów owoców i warzyw oraz warunków i wymagań, jakie powinny spełniać plany dochodzenia do uznania (Dz. U. Nr 5 poz. 27 ze zm.).

rolnych do współpracy, a zarazem uwzględniając praktyczne bariery, z którymi stykają się grupy, znowelizował przepisy ustawy 15 września 2000 r.⁵ Zmiany nastąpiły m.in. w odniesieniu do podmiotów, które mogą tworzyć grupę (dodano osoby prawne), wprowadzono także udogodnienia w zakresie tworzenia grup przez istniejące spółdzielnie. Warto wyjaśnić, że utworzenie omawianych grup dokonuje się w dwóch etapach. Pierwszy to powołanie osoby prawnej, np. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielni, zrzeszenia lub stowarzyszenia. Druga faza zaś to wpis do rejestru grup. Marszałek województwa właściwy ze względu na siedzibę grupy stwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, spełnienie przez osobę prawną warunków określonych w przepisach i dokonuje wpisu do rejestru grup producentów rolnych. Pozytywnie ocenić należy uchwalenie przez Sejm 25 lipca 2008 r. zmiany do ustawy z 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze⁶. W jej świetle, założyć spółdzielczą grupę producentów rolnych może obecnie już pięciu producentów rolnych. Warto wyjaśnić, że do wejścia w życie wspomnianej nowelizacji potrzebnych było aż 10 członków.

Obowiązki producentów rolnych wynikające z aktów założycielskich

Grupa producentów rolnych, prowadzi działalność jako przedsiębiorca mający osobowość prawną, pod warunkiem że m.in.: przychody ze sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy stanowią więcej niż połowę przychodów grupy ze sprzedaży produktów lub grup produktów, dla których grupa została utworzona; określi obowiązujące członków grupy zasady produkcji, w tym dotyczące jakości i ilości produktów lub grup produktów oraz sposoby przygotowania produktów do sprzedaży. Ustawa o grupach producentów rolnych stanowi, że akt założycielski grupy oprócz wymagań określonych w odrębnych przepisach powinien zawierać, w szczególności m.in.: obowiązek przynależności tylko do jednej grupy w zakresie danego produktu lub grupy produktów; wymóg sprzedaży przez członków grupy całości produktów lub grupy produktów za pośrednictwem grupy oraz odstąpienia od tej zasady; zasady dostarczania przez członków grupy informacji dotyczących wielkości sprzedaży i cen uzyskiwanych za produkty, z uwagi na które grupa została powołana, a są sprzedawane poza grupą; zasady tworzenia i wykorzystania funduszu specjalnego (przeznaczony na wypłacanie członkom grupy zaliczek za dostarczone produkty lub grupy produktów oraz na inne cele określone w akcie założycielskim), jeżeli będzie on utworzony.

W akcie założycielskim mogą być również zawarte postanowienia dotyczące w szczególności: zaopatrzenia członków grupy w środki produkcji, zasad wspólnego użytkowania sprzętu rolniczego; promocji produktów lub grupy produktów wprowadzanych do obrotu; przechowywania, konfekcjonowania i standaryzacji produktów lub grupy produktów.

⁵ Szczególnie istotna jest nowelizacja z 18 czerwca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 162, poz. 1694) oraz z 15 grudnia 2006 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1847).

⁶ Dz. U. Nr 163, poz. 1014.

Dzięki odpowiednim postanowieniom zawartym w akcie założycielskim, producenci rolni muszą prowadzić działalność rolniczą na określonym poziomie, aby wytworzone produkty rolne posiadały odpowiednią jakość. Istotne jest dostosowanie do wymogów rynkowych procesu produkcyjnego producentów, którzy są członkami takich grup. Poza tym, następuje ustanowienie wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i ich dostępności. Następnie wytworzone w gospodarstwach rolnych produkty są wspólnie sprzedawane, a przedtem często magazynowane. Celem grupy jest bowiem wspólne wprowadzanie towarów do obrotu, w tym przygotowanie do sprzedaży, jej centralizacja i dostawa do odbiorców hurtowych. Należy także podkreślić, że akt założycielski powinien określać sankcje wobec członka grupy, który nie wypełnia nałożonych na niego obowiązków.

Warto także wspomnieć, że niektóre grupy producentów rolnych angażują się w kolejny etap w łańcuchu dostaw żywności, czyli w przetwórstwo. Do takiego działania zachęca możliwość uzyskania środków finansowych z PROW 2007 – 2013, np. „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”. O pomoc w ramach tego programu mogą ubiegać się przede wszystkim grupy prowadzące działalność związaną z przetwórstwem i sprzedażą hurtową produktów rolnych.

Dane statystyczne

O coraz większej popularności grup producentów rolnych świadczą dane statystyczne. Przykładowo na dzień 30 czerwca 2006 r. wpisanych do rejestrów grup producentów rolnych było tylko 126 grup, a dwa lata później działały w Polsce już 294. W połowie marca 2009 r. liczba ich wynosiła 401, a na koniec 2009 r. już 509. Duży wzrost liczby grup nastąpił także w kolejnych latach. Przykładowo na dzień 2 maja 2011 r. funkcjonowało 666 grup, na koniec listopada 2011 r. w Polsce było 780 grup producentów rolnych. Łącznie na koniec 2011 r. działały 824 grupy, w tym: 351 grup producentów ziarna zbóż i/lub nasion roślin oleistych, 154 świń, 152 drobiu, 52 mleka, 24 ziemniaków, 12 buraków cukrowych, 11 liści tytoniu[2]⁷.

Aspekty podatkowe

Pozytywnie ocenić należy wprowadzenie przez ustawodawcę polskiego prawno-finansowych instrumentów, które mają przyczynić się do zakładania grup producentów rolnych. Według ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych⁸ od podatku od nieruchomości zwolnione są budynki i budowle zajęte przez grupę producentów rolnych wpisaną do rejestru tych grup. Aby skorzystać z tej preferencji podatkowej budynki muszą być jednak wykorzystywane wyłącznie na prowadzenie działalności

⁷ www.minrol.gov.pl

⁸ Tekst jedn. Dz.U. z 2010, Nr 95, poz. 613 ze zm.

w zakresie sprzedaży produktów (grup produktów) wytworzonych w gospodarstwach członków grupy lub w zakresie określonym w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. (np. przechowywania, konfekcjonowania i standaryzacji produktów lub grupy produktów), zgodnie z jej aktem założycielskim.

Poza tym według art. 17 ust. 1 pkt 49 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych⁹ - wolne od podatku dochodowego są dochody grupy producentów rolnych pochodzące ze sprzedaży produktów lub grup produktów, dla których grupa została utworzona, wyprodukowanych w gospodarstwach jej członków - w części wydatkowanej na rzecz członków tej grupy w roku podatkowym lub roku po nim następującym. Wydatkami na rzecz członków w tym zakresie są: zakup środków produkcji przekazanych członkom grupy oraz szkolenia członków grupy producentów rolnych.

Powyższe przepisy stanowią istotny instrument zachęcający producentów rolnych do wspólnej sprzedaży, przechowywania i koncesjonowania oraz nabywania środków produkcji, przede wszystkim nawozów i środków ochrony roślin [3].

Środki unijne

Jednym z podstawowych czynników decydującym o podjęciu decyzji o współpracy są środki finansowe, z których mogą korzystać zarejestrowane grupy. Otóż w okresie przedakcesyjnym były to fundusze polskie, a potem po uzyskaniu członkostwa w Unii Europejskiej środki unijne. Obecnie grupy producentów rolnych, mogą korzystać ze wsparcia finansowego na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Grupy producentów rolnych”¹⁰. Wniosek o pomoc składa grupa producentów rolnych w terminie 6 miesięcy od dnia wpisu grupy do rejestru do właściwego ze względu na siedzibę grupy dyrektora oddziału regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W przypadku grup, które zostały wykreślone z rejestru prowadzonego przez marszałka województwa i nie skorzystały z pomocy ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji lub Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich, a następnie zostały wpisane do tego rejestru ponownie, termin ten liczy się od dnia ostatniego wpisu. Pomoc dla grup stanowi procentowy ryczałt od wartości przychodów netto grupy ze sprzedaży produktów lub grup produktów, wytworzonych w gospodarstwach rolnych jej członków w poszczególnych latach.

Przepisy polskie nie określają, na jaki cel środki uzyskane przez grupę mogą zostać wydane. Wspomina o tym tylko art. 35 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

⁹ Tekst jedn. Dz.U. 2011, Nr 74, poz. 397 ze zm.

¹⁰ Dz. U. Nr 81, poz. 550 ze zm.

(EFRROW)¹¹. Właśnie odwołanie do tego przepisu budziło najczęściej wątpliwości w praktyce. Komisja Europejska w odpowiedzi na pytanie polskiego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi potwierdziła, iż zryczałtowana pomoc udzielana grupom producentów rolnych w formie rocznych rat przez okres pierwszych 5 lat działalności grupy, może być przeznaczana także na inwestycje, a nie tylko na koszty administracyjne (o ile grupa realizuje cele wynikające z przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005). Taka interpretacja Komisji stwarza większe możliwości rozwoju dla grup producentów rolnych i dlatego została pozytywnie przyjęta przez polskich producentów rolnych.

Grupy producentów rolnych mogą korzystać także z innych programów w ramach PROW 2007 – 2013, np. „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”,¹² „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”¹³ oraz „Działania informacyjne i promocyjne”¹⁴. Celem tego ostatniego działania jest m.in. wsparcie grup producentów skupiających podmioty aktywnie uczestniczące w systemach jakości żywności oraz zwiększenie popytu na produkty rolne i środki spożywcze objęte mechanizmami jakości żywności.

Związek grup producentów rolnych

Omawiając instrumenty prawne, które mogą przyczynić się do rozwoju agrologistyki, wspomnieć warto o związkach grup producentów rolnych. Otóż według omawianej ustawy z 15 września 2000 r. związek może zostać utworzony przez grupy producentów rolnych jednego produktu lub grup produktów, do realizacji np. organizowania i koordynowania zaopatrzenia w środki produkcji; organizacji i koordynacji zbywania produktów lub grupy produktów, będących przedmiotem działalności gospodarczej grup; przechowywania i przygotowywania do obrotu produktów lub grupy produktów oraz ich wstępnego przetwarzania. Do rozpoczęcia działalności przez związek niezbędna jest decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi stwierdzająca spełnienie warunków określonych w ustawie. Jest ona podstawą dokonania wpisu do odpowiedniego rejestru. Okazuje się jednak, że jak dotąd tworzenie związków nie cieszy się zbyt dużym zainteresowaniem grup producentów rolnych.

---

¹¹ Dz.U.UE.L.2006.368.15.

¹² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. Nr 200, poz. 1444 ze zm.

¹³ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. Nr 139, poz. 883.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Działania informacyjne i promocyjne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. Nr 99, poz. 830.

Podsumowanie

Przeprowadzone krótkie rozważania pozwalają na wysunięcie następujących wniosków. Grupy producentów rolnych stanowią niewątpliwie niezmiernie istotny instrument rozwoju agrologistyki. Są ważnym elementem w łańcuchu dostaw żywności. Co istotne zajmują się nie tylko sprzedażą produktów rolnych wytworzonych w gospodarstwach rolnych członków, ale także magazynowaniem, konfekcjonowaniem, wspólnym zakupem środków produkcji oraz maszyn. Niewątpliwie korzystanie z funduszy unijnych stanowi dodatkowy czynnik mobilizujący grupy producentów rolnych do poszerzania podstawowego zakresu ich działalności. Szczególnie istotne jest angażowanie się grup w kolejny etap łańcucha żywnościowego, czyli przetwórstwo.

Ustawodawca stara się ułatwiać tworzenie grup, o czym świadczą kolejne zmiany przepisów i wprowadzanie nowych rozwiązań zachęcających rolników do zrzeszania się. Dla dalszego rozwoju grup producentów rolnych w Polsce niezbędne jest kontynuacja finansowego wsparcia przez Unię Europejską po 2013 roku. Jednocześnie beneficjentami powinny być zarówno nowo powstające podmioty, jak i te, które działają już na rynku. Poza tym wysokość środków nie powinna być uzależniona wyłącznie od przychodu grupy producentów rolnych, ale także liczby członków. Tylko w ten sposób siła małych producentów rolnych będzie większa.

Streszczenie

Celem artykułu była próba odpowiedzi na pytanie, czy przepisy prawne dotyczące zakładania i funkcjonowania grup producentów rolnych stanowią efektywny instrument zachęcający się do zrzeszania i współpracy rolników, a tym samym rozwoju agrologistyki. Z uwagi na ograniczone ramy artykułu rozważania były ograniczone tylko do grup utworzonych na podstawie ustawy z 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach. Przedstawiono podstawowe zasady zakładania grup, w tym obligatoryjne i fakultatywne elementy aktów założycielskich, zwolnienia podatkowe, dane statystyczne oraz programy PROW z których mogą korzystać grupy.

Agricultural producer groups as an instrument of development of the agro logistics

Abstract

The aim of this paper is to make an attempt to answer the question whether the laws concerning the establishment and cooperation of agricultural producer groups are an effective instrument for encouraging the farmers to associate and cooperate and, thus, the agro logistics to develop. Due to a limited scope of this paper, the considerations are limited only to the groups created under the Act of 15 September 2000 on agricultural producer groups and their associations. The article presents the basic principles of setting up the groups, including mandatory and optional elements of incorporation acts, tax exemptions, statistical data, and the PROW programs that the groups may benefit from.

Literatura

- [1]. Krajowa Rada Spółdzielcza, *Perspektywy rozwoju grup producentów rolnych do roku 2013*, www.krs.org.pl
- [2]. Krajowa Rada Spółdzielcza, *Organizowanie się gospodarcze polskich rolników po 1990 roku*, www.krs.org.pl
- [3]. A. Suchoń, *Z prawnej problematyki spółdzielczości w rolnictwie*, Przegląd Prawa Rolnego nr 1, Poznań 2009.

Akty prawne

1. Ustawa z 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 983 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Tekst jedn. Dz.U. z 2010, Nr 95, poz. 613 ze zm.).
3. Ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Tekst jedn. Dz.U. 2011, Nr 74, poz. 397 ze zm.).
4. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) Dz.U.U.E.L.2006.368.15.
5. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Grupy producentów rolnych”, Dz. U. Nr 81, poz. 550 ze zm.
6. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. Nr 200, poz. 1444 ze zm.
7. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. Nr 139, poz. 883 ze zm.
8. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Działania informacyjne i promocyjne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz.U. Nr 99, poz. 830 ze zm.